

Myšlené a akt myšlení / Myšlení a myšlené

Myšlení je vlastně jistým rozumným způsobem uspořádané vědomí (pozor: dějící se a proměňující se vědomí!). Jakmile si v rámci svého sebe-uspořádávání vědomí uvědomí, že si uvědomuje, začíná opravdu myslet (tedy: člověk, který si to uvědomí, začíná myslet – pochopitelně vědomí samo si neuvědomuje, myšlení samo nemyslí). Ale jakmile myslící člověk začne vskutku myslet, musí myslet i na skutečnosti, k nimž bez myšlení neexistuje žádný jiný přístup než myšlenkový. A v tomtéž okamžiku se takřka nutně zvedne kritická myšlenka: pokud není k něčemu jiný přístup než skrze myšlení, můžeme to vůbec považovat za něco skutečného? A právě tady je třeba veškerý důraz položit na rozdíl mezi myšlením jakožto myslícím výkonem na jedné straně a mezi tím, co je myšleno. Velkou důležitost má v tomto ohledu paměť, která je ovšem nepříliš spolehlivá. Běžně si dokážeme vzpomenout na to, jak jsme něco myslili i co jsme přitom myslili, pouze přibližně, obrysově. Jen málokdo má třeba fotografickou paměť, aby si zapamatoval nejrůznější detaily z jediného podívání. A to v takovém případě jde o pamatování na smyslový vněm něčeho přístupného, stojícího nebo dějícího se před námi, před naším zrakem. Ale jak se to má s tím, k čemu vůbec není žádného smyslového přístupu, jen myšlenkový? Oč se potom může naše paměť opřít? A to byla ta situace, která jednak znamenala obrovské překvapení a údiv, když si ti první Řekové (nebo možná ještě někdo před nimi?) dokázali zajistit, že si nejen dokázali pamatovat, co to je trojúhelník, ale že si na určitý trojúhelník dokázali „vzpomenout“ či si jej „vybavit“ s naprostou přesností – a navíc jako něco dokonale trvalého a neměnného. Tady se zdá, že už vlastně nejde o paměť, ale o efektivní zásah, intervenci do samotného „mechanismu“ pamatování či spíše rozpomínání. Čili jde tu nejen o to, že myšlení je schopno se vztáhnout k něčemu, k čemu jiný než myšlenkový přístup není možný, ale že se dokáže vztáhnout k sobě samému, ke svému výkonu, do své vlastní struktury, aby tam nečekaným a přímo zázračným způsobem zavedlo jakýsi pozoruhodný typ „neproměnnosti“.

(Písek, 121024-1.)